

tanus episcopus subscripsi. Natalicus Thelensis episcopus subscripsi. Pomponius Macrianensis episcopus subscripsi. Paneratus Balianensis episcopus subscripsi. Januarius Aquænenensis episcopus subscripsi. Secundus Jacondianensis episcopus subscripsi. Pascasius a Vico Augusti episcopus subscripsi. Creso Conjustiacensis episcopus subscripsi. Rogatianus episcopus subscripsi. Maximianus Erumminensis episcopus subscripsi. Benenatus Tugutianensis episcopus subscripsi. Ritanus episcopus subscripsi. Gaianus Tigualensis episcopus subscripsi. Victorinus Leptimagnensis episcopus subscripsi. Guntasius Benefensis episcopus subscripsi. Quintasius Capsensis episcopus subscripsi. Felicianus Mustitanus episcopus subscripsi. Victorianus ex delegatione Migginii episcopi subscripsi. Miggius episcopus subscripsi. Latinus Mugiensis episcopus subscripsi. Proculus Girbitanus episcopus subscripsi. Donatus Sabratensis episcopus pro fratre et collega meo Marratio subscripsi. Proculus Girbitanus pro collega meo Galliono subscripsi. Secundianus Prisianensis episcopus subscripsi. Helpidius Tusdritanus episcopus subscripsi. Donatus Samurdatensis episcopus subscripsi. Getulicus Victorianensis episcopus subscripsi. Annibonius Robautensis episcopus subscripsi. Item Annibonius petitus a collega meo Augendiarensi episcopo subscripsi. Tertullus Abitensis episcopus subscripsi. Primulianus episcopus subscripsi. Secundinus Arusianensis episcopus subscripsi. Maximus Pittanensis episcopus subscripsi. Crescentianus Murrensis episcopus subscripsi. Donatus Belmensis episcopus subscripsi. Perseverantius Tebertinus episcopus subscripsi. Faustinus Binensis episcopus subscripsi. Victor Altiburitanus episcopus subscripsi. Omnes numero quinquaginta tres. »

XXI. (Et cum recitaret, idem tractans dixit :) Paululum dignamini advertere. Hæc est damnatio tua. Dicimus illi :

Quid vis ? habeat pondus annon habeat ? Ego faveo : prorsus dico, quia isti omnes falsa in te dixerunt ; et audi unde credam : Quia apud alios iudices obtinuisti causam tuam, et isti damnati sunt. Si ergo te propterea credo innocentem, quia non exiens ad factiosos, alibi ostendisti innocentiam tuam, ut illi qui te damnaverunt, damnationem mererentur ; dignare acceptare Cæcilianum innocentem, qui noluit exire ad majores tuos, et sic servavit causam suam orbi terrarum, quomodo tu servasti concilio Numidarum. Si innocentem te reddidit sedes Bagaitana, quanto potius illum sedes Apostolica ? Aut vis ut valeant qui primo damnaverunt ? Si valent, contra te valent. Nam illi contra Cæcilianum nec valuerunt, nec valebunt : tamen quid contra te iudices, attende.

XXII. Jam hic audent dicere : Sed nos qui postea damnavimus Maximianistas, plures eramus. Valeat ergo sententia vestra in Felicianum, et valebit illorum in Cæcilianum. Ubi Bagai concilium fecerunt, etiam Felicianum damnaverunt : modo intus est Felicianus : aut nocens receptus est, aut innocens damnatus est. Si ergo necentem recipis pro pace Donati ; cede omnibus gentibus pro pace Christi : si autem per errorem vestrum innocens damnatus est ; errare potuerunt trecenti decem damnantes Felicianum, et non potuerunt errare septuaginta damnantes Cæcilianum ? Quid ergo dicitis ? Cum audieritis vobis dici : Priores vos damnaverunt Maximianistæ, recurritis, et dicitis : Sed nos plures eramus qui damnavimus Maximianistas. Ad utrumque vobis cito respondetur, quia et illi vestri priores damnaverunt Cæcilianum. Si priores valent, cedant Primianistæ concilio Maximianistarum : si plures valent, cedant Donatistæ orbi terrarum : nihil esse arbitror justius. Pauci sunt Maximianistæ : sed priores sunt. Reus reum non facit. Si hoc putas, quomodo damnatus

damnare potuisti? quia inter damnatores et ipse scriptus est, nec servaverunt illi locum causam dicentis. Aliter autem Cæcilianus : servatus est illi locus hominis causam dicentis, sicut habet ipsa sententiâ ; quia nec in communionem receptus est nisi purgatus. Iste autem invenitur hic a iudicibus damnatus, illic inter iudices damnans. Sed fuerit ista æquitas Bagaitani concilii : prorsus totum concedimus. Male te damnaverunt Maximianistæ : male damnaverunt et illi priores vestri Cæcilianum. Tu purgasti te apud Bagai : purgavit se ille in transmarino iudicio. Consensit huic iudicio universus orbis terrarum. Quid dicturus es? Plures nos sumus quam Maximianistæ. Estote plures : de numero ergo agamus : vide quantum intersit. Absentem te damnaverunt Maximianistæ, cum ad eos exire nolisses. Hoc quidem simile, sic et illi damnaverunt absentem Cæcilianum, cum factionem eorum devitasset : sed tu rursus in absentes illos fecisti sententias in concilio Bagaitano : at vero Cæcilianus præsens adversario præsentem purgatus est. Deinde alia magna differentia : iudices Numidas apud quos te purgares, tu ipse adisti, tu constituisti, Maximianistæ illos non petierunt : apud eos autem a Cæciliano Donatus victus est, quos pars Donati iudices postulaverat. Respondent tibi modo Maximianistæ, et iure dicunt : Nos primo venimus ad te de provincia tua, de diocesi ad te pertinente episcopi ; et volumus audire causam tuam : contempsisti nos, non ad nos existi. Si timuisti nostrum iudicium, vel simul iudices eligeremus, non ires ad quos tu velles. Quantum intersit, videte. Tunc autem ipsi Donatistæ litteris suis Imperatorem petierunt, ut decerneret iudices : improbaverunt eos apud quos victi sunt, quos, antequam vincerentur, pestulaverunt : dati sunt alii ad eorum petendum, et ibi victi sunt : appellaverunt ad Imperatorem, et ibi victi

sunt : appellaverunt ad Imperatorem, et ibi victi sunt. Semel victus est absens Maximianista, et tacet : et tertius victus præsens Donatista non tacet?

XXIII. Sed de numero contendis cum Maximianistis. Ut dixi, faveo tibi. Trecenti decem plures sunt quam centum, vel quot fuerunt qui damnaverunt a parte Maximiani Primianum : millia episcoporum per orbem terrarum qui damnaverunt a parte Cæciliani Donatum nihil ponderis apud te habere putas? Sed dicturus es mihi : Numquid Donatistas millia episcoporum damnaverunt de toto orbe terrarum? Optime, non damnarunt. Quare non damnarunt? Quia iudicio non interfuerunt. Si iudicio non interfuerunt, propterea non damnaverunt, quia causam illam penitus nescierunt. Ab innocentibus quare te separasti? Venit huc ad te de orbe terrarum baptizatus, quem vis rebaptizare, et te jam letale ministerium exercentem, et volentem iterare quod semel datur et non amittitur, adit cum magna voce et gemitu, et dicit tibi : Quid est quod vis facere? rebaptizare me? ait nescio quis Mesopotamenus, nescio quis Syrus, nescio quis Ponticus, vel longius constitutus. Respondes : Quia non habes baptismum. Quare? Lege Epistolas Apostoli ad me datas. Venit nescio quis de Galatia, de Ponto, venit nescio quis de Philadelphia, ad quas Ecclesias Joannes scripsit¹ ; venit a Colossis, venit a Philippis, a Thessalonica : Ego non habeo baptismum ad quem scripsit Apostolus, per quem tu habes? Audes legere epistolam meam, qui detestaris pacem meam?

¹ Apoc. 1, 4.

ENARRATIO III

IN EUMDEM PSALMUM XXXVI.

SERMO III.

De tertia parte Psalmi.

I. PARS novissima Psalmi hujus indiscussa vobiscum et intractata remanserat. Proinde sicut video, non quidem secundum dispositionem nostram, sed tamen non præter dispositionem suam, ad reddendum debitum nos Dominus revocavit. Intenti ergo estote, fratres, ut si possumus Deo adjuvante, vel modo solvamus quod nos debere cognoscimus. Quis est qui dicit, quod modo cantavimus? « Juvenis fui, et ecce senui, et non vidi justum derelictum, nec semen ejus quærens panem¹. » Si quasi unus homo loquitur, quam multum tempus est ætas unius hominis; et quid magnum est, ut homo positus in una aliqua parte terrarum per totam vitam suam brevem, quam humana vita brevis est, quamvis ad senectutem a juventute pervenerit, non viderit justum derelictum, nec semen ejus quærens panem? Non est mirandum. Potuit enim fieri, ut ante vitam ipsius fuisset aliquis justus quærens panem, potuit fieri ut in alia parte terrarum non ubi ipse esset. Deinde aliud quod movet, audite: Ecce unusquisque in vobis, qui forte jam senuit, respiciens cursus ætatis suæ jam peractos sibi, ubi cogitatione versatus fuerit in his quos novit, forte non ei occurrit justus quærens pa-

¹ Psal. xxxvi, 25.

nem, aut filius justi quærens panem: sed tamen respicit ad Scripturas divinas, et invenit angustatum Abraham justum, et famem passum in regione sua, mutasse aliam regionem¹; invenit et filium ipsius Isaac ejusdem famis causa in alias isse regiones quærentem panem². Et quomodo erit verum, « Nunquam vidi justum derelictum, » nec semen ejus quærens panem? » Et si verum hoc invenit in spatio vitæ suæ; aliter tamen invenit in lectione divina, quæ fidelior est quam vita hominum.

II. Quid ergo facimus? Adjuvent nos pia studia vestra, ut inspiciamus in his versibus Psalmi voluntatem Dei, quid nos intelligere velit. Metus est enim, ne unusquisque infirmus, non capiens spiritaliter intelligere Scripturas, eat in exempla humana, videatque aliquando bonos servos Dei esse in necessitate aliqua et inopia quærendi panis; maxime et Paulum apostolum cogitet, qui dicit: « In fame et » siti, in frigore et nuditate³: » et scandalizetur apud se ipsum dicens: Certe-ne verum est quod cantavi, certe verum est quod in Ecclesia stans tam devota voce personui, « Nunquam vidi justum derelictum, nec semen ejus quærens panem? » Fallunt nos Scripturæ, dicat apud se: et dissolvantur omnia ejus membra ab opere bono; quibus membris intrinsecus, quod est gravius, et in interiore homine resolutis, jam desistat ab opere bono, et dicat sibi: Utquid bene operor? Utquid panem meum frango esurienti, et nudum vestio, et sine tecto induco in domum meam, attendens ad id quod scriptum est: « Nunquam » vidi justum derelictum, nec semen ejus quærens panem, » cum videam tot homines bene viventes, plerumque fame laborantes? Sed si forte erro ego, ut tam illum qui bene vivit, quam illum qui male vivit, putem bene vivere, et aliter illum novit Deus, id est, iniquum esse, quem

¹ Gen. xii, 10. — ² Id. xxvi, 1. — ³ 2 Cor. xi, 27.

ego justum puto; quid facio de Abraham, quem justum ipsa Scriptura commendat? Quid facio de ipso apostolo Paulo, qui dicit: « Imitatores mei estote, sicut et ego » Christi¹? » An ut etiam ego sim in malis qualia ille per tulit, « In fame et siti, in frigore et nuditate²? »

III. Ita cogitantem, et, ut dixi, dissolutis membris omnibus interioribus a facultate operis boni, possumus-ne, fratres, tanquam paralyticum tollere, et aperire tectum Scripturæ hujus, et eum submittere ad Dominum? Videtis enim quia obscurum est. Porro si obscurum est, tectum est: et paralyticum animo quemdam intueor. Et hoc tectum video, et sub hoc tecto Christum latere agnosco. Faciam, quantum possum, quod laudatum est in illis, qui aperto tecto ad Christum paralyticum submiserunt, ut diceret illi: « Constans esto, fili, remissa sunt enim tibi » peccata tua³. » Sic enim fecit interiorem hominem salvum a paralyti, remittendo peccata, et constringendo fidem. Sed erant ibi homines, qui non habebant oculos ad videndum interiorem paralyticum jam esse sanatum, et medicum curantem putaverunt blasphemantem. « Quis » est hic, inquit, qui peccata dimittit? Blasphemat iste. » Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus⁴? » Et quia ille erat Deus, talia cogitantes audiebat. Hoc verum de Deo cogitabant, sed Deum præsentem non videbant. Fecit ergo ille medicus aliquid et in corpore paralytici, ut et illorum qui talia dixerunt, interiorem paralytici sanaret. Fecit enim quod viderent, et dedit quod crederent. Eia, ergo quisquis es tam infirmus et languens corde, ut attendens humana exempla, velis a bonis operibus desistere, et paralyti quadam interiore dissolutus es, age si possumus, aperto isto tecto submittere ad Dominum.

¹ 1 Cor. iv, 16. — ² 2 Cor. xi, 27. — ³ Luc. v, 18-22. — ⁴ Ibid. et Matth. ix, 3.

IV. Dominus enim in corpore suo, quod est Ecclesia, junior fuit primis temporibus, et ecce jam senuit. Nostis, et agnoscitis, et intelligitis, quia in hoc positi estis, et ita credidistis, quia caput nostrum Christus est; corpus capitis illius nos sumus¹. Numquid soli nos, et non etiam illi qui fuerunt ante nos? Omnes qui ab initio sæculi fuerunt justi, caput Christum habent. Illum enim venturum esse crediderunt, quem nos venisse jam credimus; et in ejus fide et ipsi sanati sunt, in cujus et nos: ut esset et ipse totius caput civitatis Jerusalem, omnibus connumeratis fidelibus ab initio usque in finem, adjunctis etiam legionibus et exercitibus Angelorum, ut fiat illa una civitas sub uno rege, et una quædam provincia sub uno imperatore, felix in perpetua pace et salute, laudans Deum sine fine, beata sine fine. Corpus autem Christi, quod est Ecclesia², tanquam unus quidam homo, primo junior fuit, et ecce jam in fine sæculi est in senecta pingui; quoniam de illa dictum est: « Adhuc multiplicabitur in senecta pingui³: » multiplicata est per omnes gentes, et ipsius vox est attendentis quasi unius hominis primam ætatem suam, et istam novissimam: respexit per omnia, quia omnes ætates notas habet per Scripturas; et ait exultans et monens: « Junior fui, » primis temporibus sæculi: « Et ecce senui, » sum etiam novissimis temporibus sæculi: « Et nunquam vidi justum derelictum, » nec semen ejus quærens panem. »

V. Agnovimus hominem juniorem et senem, et tanquam aperto tecto pervenimus ad Christum. Sed quis est justus, qui non est visus derelictus, nec semen ejus quærens panem? Si intelligis panem, intelligis illum. Panis est enim verbum Dei, quod nunquam ab ore justii discedit.

¹ 1 Cor. xii, 27, et Ephes. iv, 15. — ² Coloss. 1, 18 et 24. — ³ Psal. xci, 15.

Nam et in capite suo justus iste tentatus, hoc respondit. Quando enim ipsi Domino esurienti et famem patienti diabolus ait: « Dic lapidibus istis ut panes fiant, respondit: Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo Dei¹. » Deinde, fratres mei, attendite, quando non faciat justus voluntatem Dei. Semper enim facit, et secundum voluntatem ejus vivit. Voluntas Dei de corde ejus non recedit: quia voluntas Dei, ipsa est lex Dei. Et quid dictum est de tali? « Et in lege ejus meditabitur die ac nocte². » Panem istum manducas una hora, et dimittis; panem illum verbi, die ac nocte. Quando enim audis, aut quando legis, manducas; quando inde cogitas, ruminas, ut sis animal mundum, non immundum³. Quod significat etiam Sapientia per Salomonem dicens: « Thesaurus desiderabilis requiescit in ore sapientis; vir autem stultus glutit illum⁴. » Qui enim glutit, ut non in illo appareat quod voravit, oblitus est quod audivit. Qui autem non est oblitus, cogitat, et cogitando ruminat, ruminando delectatur. Unde dicitur: « Cogitatio sancta servabit te⁵. » Et ecce si servat te in ruminatione panis hujus sancta cogitatio, « Nunquam vidisti justum derelictum, nec semen ejus quærens panem. »

VI. « Tota die miseretur, et foeneratur⁶. Foeneratur » quidem latine dicitur, et qui dat mutuuum, et qui accipit: planius hoc autem dicitur, si dicamus « foenerat. » Quid ad nos quid grammatici velint? Melius in barbarismo nostro vos intelligitis, quam in nostra disertitudine vos deserti eritis. Ergo justus iste « Tota die miseretur, et foenerat. » Sed non gaudeant foeneratores. Invenimus enim quemdam foeneratorem, sicut invenimus quemdam panem: ut ubique aperto tecto perveniamus ad Christum. Nolo

¹ Matth. iv, 3, 4. — ² Psal. i, 2. — ³ Levit. i. — ⁴ Prov. xxi, 20. — ⁵ Id. ii, 11. — ⁶ Psal. xxxvi, 26.

sitis foeneratores, et ideo nolo, quia Deus non vult. Nam si ego nolo, et Deus vult, agite: si autem Deus non vult, etiamsi ego vellem, malo suo ageret qui ageret. Unde apparet Deum hoc nolle? Dictum est alio loco, « Qui pecuniam suam non dedit ad usuram¹. » Et quam detestabile sit, quam odiosum, quam execrandum, puto quia et ipsi foeneratores noverunt. Rursus autem ego ipse, imo Deus noster, qui te prohibet esse foeneratorem, jubet te esse foeneratorem; et dicitur tibi: Foenera Deo. Si foeneras homini, habes spem; et si foeneras Deo, spem non habebis? Si foeneraveris homini, id est, mutuam pecuniam tuam dederis, a quo aliquid plus quam dedisti expectes accipere; non pecuniam solam, sed aliquid plus quam dedisti, sive illud triticum sit, sive vinum, sive oleum, sive quodlibet aliud; si plus quam dedisti expectas accipere, foenerator es, et in hoc improbandus, non laudandus. Quid ergo, inquis, facio, ut sim utiliter foenerator? Attende quid facit foenerator. Minus vult dare certe, et plus accipere: hoc fac et tu; da modica, accipe magna. Vide quam late crescat foenus tuum. Da temporalia, accipe æterna: da terram, accipe cælum. Et cui dabo, forte dicis? Ipse Dominus procedit quem foeneres, qui tibi jubebat ne foenerares. Audi Scripturam, quomodo foeneres Dominum: « Foenerat, inquit, Dominum, qui miseretur pauperis². » Non enim eget a te Dominus, sed habes alium qui a te eget: illi porrigis, ille accipit. Non enim habet pauper quod tibi retribuatur: et tamen ipse vult retribuere, et non invenit quid; sola in illo remanet benevolentia orandi pro te. Cum autem pauper orat pro te, tanquam Deo dicit: Domine, mutuuum accepi, fidedic me. Proinde et si non tenes pauperem redditorem, sed idoneum tenes fidejussorem. Ecce Deus tibi de Scriptura sua dicit: Da securus, ego reddo.

¹ Psal. xiv, 5. — ² Prov. xix, 17.

Quomodo solent dicere fidejussores? quid dicunt? Ego reddo, ego accipio, mihi das. Putamus-ne et hoc dicit Deus: Ego accipio, mihi das? Plane si Deus Christus, quod non dubitatur, ipse dixit: « Esurivi, et dedistis mihi » manducare. » Et cum illi dicerent: « Quando te vidimus » esurientem? » ut ostenderet se pauperum fidejussorem, omnium membrorum suorum sponsorem; quia ille caput, illi membra, et cum accipiunt membra, caput accipit: « Cum uni, inquit, ex his minimis meis fecistis, mihi » fecistis. » Eia avare foenerator, vide quid dedisti, vide quid accepturus es! Si dedisses paucam pecuniam, et ille cui dederas, pro parva pecunia tua daret tibi magnam villam, incomparabiliter amplius valentem quam dederas tu pecuniam; quantas gratias ageres, quanta lætitia tolleris! Audi quam possessionem det quem foenerasti: « Venite, benedicti Patris mei, percipite. » Quid? quod dedistis? absit. Terrena dedistis, quæ si non dedissetis, in terra putrescerent. Quid enim inde facturum esses, si non dedisses? Quod perituum erat in terra, servatum est in cœlo. Ergo quod servatum est, hoc accepturi sumus. Servatum est meritum: factus est thesaurus tuus meritum tuum. « Nam vide quid sis accepturus: « Percipite » regnum, quod vobis paratum est ab initio mundi. » Contra, illi qui foenerare noluerunt, quid audient? « Ite in » ignem æternum, qui paratus est diabolo et angelis ejus. » Et quid vocatur regnum quod accipimus? Attendite sequentia: « Isti ibunt in combustionem æternam, justi au- » tem in vitam æternam¹. » Ad hoc ambite, hoc emite, ad hoc foenerate. Habetis Christum in cœlo sedentem, in terra ipetentem. Invenimus quomodo foeneret justus. « Tota die miseretur, et foenerat. »

VII. « Et semen ejus in benedictione erit². » Et hic

¹ Matth. xxv. 34-46. — ² Psal. xxxvi, 26.

non occurrat carnalis cogitatio. Videmus multos filios justorum fame morientes: quomodo ergo « Semen ejus in be- » nedictione erit? » Semen ejus reliquæ ejus, unde hic seminat, et postea metet. Namque Apostolus dicit: « Bo- » num autem facientes non deficiamus: tempore enim » suo metemus infatigabiles. Itaque dum tempus habemus, » ait, operemur bonum ad omnes¹. » Hoc est semen tuum, quod erit in benedictione. Terræ committis, et tanto amplius colligis: Christo committis, et perdis? Vide ipsum semen expressius nominatum ab Apostolo, cum de eleemosynis diceret. Hoc enim ait: « Qui parce seminat, » parce et metet; et qui seminat in benedictionibus, de » benedictionibus et metet². » Sed laboras forte cum seminas, et doles cum misereris, quia miseros vides. Melius enim aliquando non habebimus quibus ista demus. Cum omnes in incorruptionem commutabuntur, nullus esuriet cui porrigas panem, nullus sitiet cui des potum, nullus nudus erit quem vestias, nullus peregrinus quem suscipias: hic autem inter ærumnas, tentationes, dolores, gemitus, mittimus semèn. Sed respice ad Psalmum alium: « Eun- » tes ibant, et flebant, mittentes semina sua. » Attende, « Quia semen ejus in benedictione erit: Venientes autem » venient cum exultatione, portantes manipulos suos³. »

VIII. Vide ergo quod sequitur, et noli esse piger: « Declina a malo, et fac bonum⁴. » Noli tibi putare sufficere, si non expolias vestitum. Non expoliando enim vestitum, declinasti a malo: sed noli arescere, et sterilis esse. Sic noli expoliare vestitum, ut vestias nudum. Hoc est enim declinare a malo, et facere bonum. Et quid inde habebo, dicturus es? Jam tibi commendavit ille quem foeneras, quid tibi dabit: vitam æternam dabit tibi, da illi securus. Audi et id quod sequitur: « Declina a malo, et

¹ Gal. vi, 9. — ² 2 Cos. ix, 6. — ³ Psal. cxxv, 6. — ⁴ Id. xxxvi, 27.

» fac bonum ; et inhabita in sæcula sæculorum. » Et noli putare, cum das, quod nemo te videat ; aut quia deserit te Deus, quando forte dederis pauperi, et consecutum fuerit aliquod damnum, aut aliqua tristitia rei amissæ, et dicas tibi : Quid profuit bona me fecisse opera ? Puto non amat Deus homines qui benefaciunt. Unde ista vestra submurmuratio, unde iste strepitus, nisi quia abundant istæ voces ? Unusquisque modo cognoscit has voces, aut in ore suo, aut in ore vicini sui, aut in ore amici sui. Deleat illas Deus, et extirpet spinas de agro suo : plantet frugem bonam, et arborem fructiferam. Quid enim contristatus es, o homo, quia dedisti pauperi, et alia perdidisti ? Nonne vides quia perdidisti quod non dedisti ? Quare non respicis ad Deum tuum ? Ubi est fides ? quare sic dormit ? Excita illam in corde tuo. Attende quid tibi dixerit ipse Dominus, quando te ad hujusmodi opera bona exhortabatur : « Facite vobis sacculos non veterascentes, thesaurum non deficientem in cœlis, quo fur non accedit ¹. » Hoc ergo commemora, quando plangis in damno. Quid ploras stulte parvi cordis, aut non sani cordis ? Quare perdidisti, nisi quia mihi non commodasti ? Quare perdidisti ? Quis tibi abstulit ? Respondebis : Fur. Nonne hoc te præmonueram, ne ibi poneres quo fur posset accedere ? Si ergo dolet qui perdidit, hoc doleat, quia non ibi posuit unde perire non potuit.

IX. « Quoniam Dominus amat iudicium et non derelinquet sanctos suos ². » Quando patiuntur labores sancti, nolite putare, quia non iudicat Deus, aut perverse iudicat. Qui te monet ut juste iudices, ipse perverse iudicaturus est ? « Amat ille iudicium, et non derelinquet sanctos suos. » Sed quo modo sit abscondita apud illum vita sanctorum ut qui modo laborant in terra, quasi tempore

¹ Luc. xii, 33. — ² Psal, xxxvi, 28.

hyemis arbores non habentes fructum et folia, illo apparente tanquam novo sole exorto, illud quod in radice vivebat, in fructibus appareat. « Amat ergo ille iudicium, et non derelinquet sanctos suos. » Sed laborat sanctus in fame ? Non illum derelinquet Deus : « Flagellat omnem filium, quem recipit ¹. » Contemnis illum quando flagellatur, expavescis quando ditatur. Unde enim flagellatur ? Pressuris temporalibus. Quando ditabitur ? Quando audiet : « Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est ab initio mundi ². » Noli ergo piger esse flagellari, ut sis inter eos qui merentur recipi. Usque adeo ille amat iudicium, ut non derelinquat sanctos, quos flagellat ad tempus. Et quoniam flagellat omnem filium, quem recipit, nec Unico pepercit, in quo delictum non invenit. « Quoniam Dominus amat iudicium, et non derelinquet sanctos suos. » Quia ergo non eos derelinquet, forte hoc eis dabit quod hic amas, multos annos vivere, senescere ? Non attendis quia si senectutem optas venire, hanc optas de qua cum venerit conqueraris. Non tibi ergo dicat anima, vel mala, vel infirma, vel parvula : Quomodo verum est, « Dominus amat iudicium, et non derelinquet sanctos suos ? » Revera non dereliquit tres pueros in camino laudantes, non eos tetigit ignis ³ : numquid sancti ejus Machabæi non erant, qui in ignibus defecerunt carne, non fide ⁴ ? Sed hoc, inquis, majorem quæstionem habet, quia cum fide illi non defecerint, ille illos dereliquerit. Audi quod sequitur : « In æternum conservabuntur. » Tu paucos annos eis optabas, quos eis si daret Dominus, non dereliqueret sanctos suos. Visibiliter non dereliquit tres pueros, occulte non dereliquit Machabæos : illis etiam dedit vitam

¹ Hebr. xii, 6. — ² Matth. xxv, 34. — ³ Dan. iii, 50. — ⁴ 2 Mach. vii, 7.